

(इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णयाचा मराठी भाषेत अनुवाद)

मुंबई उच्च न्यायालय,

साधारण मूळ दिवाणी अधिकारिता

रिट याचिका क्रमांक.३२३८/२०२२

मुकेश इन्सेंस एंटरप्रायझेस प्रायव्हेट लिमिटेड.

.....याचिकाकर्ता

- विरुद्ध -

द युनियन ऑफ इंडिया आणि इतर.

.....उत्तरवादी

याचिकाकर्त्यासाठी:- श्री दीपक बापट सोबत सोनाली बापट आणि कृपा चव्हाण.

राज्यासाठी:- एजीपी श्री. मनीष उपाध्ये.

उत्तरवादी क्रमांक १ आणि ३ साठी.श्री जे.बी. मिश्रा सोबत हर्षद शिंगणापूरकर, सौत्रिक कर, रुपेश दुबे आणि आशुतोष मिश्रा.

कोरम : न्यायमूर्ती एम.एस. सोनक आणि

न्यायमूर्ती अद्वैत एम. सेठना.

तारीख: ०३ नोव्हेंबर २०२५

पी. सी.:-

१. पक्षांच्या विद्वान वकिलांना ऐकले.
२. न्यादेश. पक्षांच्या विद्वान वकिलाच्या विनंतीवरून आणि संमतीने न्यादेशावर त्वरित उत्तर मागविण्यात आले.
३. याचिकाकर्त्याने इतर गोष्टींबरोबरच, सीजीएसटी अधिनियमाच्या कलम ५४(३)

अंतर्गत याचिकाकर्त्याचा परतावा अर्ज फेटाळण्याचा दिनांक २३ जून २०२० रोजीच्या आदेशाला आणि पहिल्या अपीलीय प्राधिकाऱ्याने दिनांक १८ ऑगस्ट २०२१ रोजी दिलेल्या दिनांक २३ जून २०२० रोजीच्या आदेशाविरुद्ध अपील फेटाळण्याचा आदेशाला आव्हान दिले आहे. याव्यतिरिक्त, याचिकाकर्त्याने अशी घोषणा करण्याची मागणी केली आहे की सीजीएसटी आणि एनजीएसटी नियमांचा नियम ९० (३) हा सीजीएसटी आणि एसजीएसटी अधिनियमाच्या कलम ५४(३) च्या अधिकारबाह्य आहे आणि त्याच्या आधारे आक्षेपित आदेश दिले जाऊ शकत नाहीत.

४. याचिकाकर्त्याचे विद्वान वकील श्री.बापट यांनी मेसर्स दर्शन प्रोसेसर्स विरुद्ध युनियन ऑफ इंडिया आणि इतर ¹ या प्रकरणातील गुजरात उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाचा आधार घेत असे सादर केले की सीजीएसटी नियमांच्या नियम ९०(३) नुसार मूळ अर्जाच्या तारखेपासून मर्यादा कालावधी मोजण्यासाठी केला गेला आहे, मूळ अर्जात दाखवलेल्या त्रुटी दूर केल्यानंतर त्यानंतरचा अर्ज दाखल केल्याच्या तारखेपासून नाही. श्री.बापट यांनी सादर केले की सीजीएसटी आणि एसजीएसटी. नियमांच्या नियम ९० (३) च्या तरतुदीच्या संदर्भात इतर अनेक उच्च न्यायालयांनीही असेच मत मांडले आहे. श्री. बापट यांनी सादर केले की नियम ९० (३) चा अर्थ लावण्याचा हा सर्वात वाजवी मार्ग असेल, कारण अन्यथा हा नियम स्वतःच मूळ अधिनियमाच्या तरतुदींच्या,

1 विशेष दिवाणी अर्ज क्रमांक २११४/२०२१ मध्ये दिनांक २६ जुलै २०२४ रोजी न्यायनिर्णय पारित केला.

म्हणजेच सीजीएसटी आणि एसजीएसटी अधिनियमाच्या कलम ५४ (३) च्या अधिकारांच्या बाहेर आहे, या आव्हानाला बळी पडू शकतो.

५. घटनात्मक वैधतेस आव्हान देण्याच्या किंवा कोणतेही नियम अधिकारबाह्य असल्याचे घोषित करण्याच्या बाबतीत, न्यायालय म्हणून आम्हाला सावधगिरीने चालणे आवश्यक आहे. अशा आव्हानांचा विचार तेव्हाच केला जातो जेव्हा त्या अपरिहार्य असतात आणि केवळ आपण तसे करण्यास सक्षम आहोत म्हणून नाही.

६. सध्याच्या याचिकेत आव्हान दिलेल्या आक्षेपित आदेशांचा गुजरात उच्च न्यायालयाच्या मेसर्स दर्शन प्रोसेसर्स (सुप्रा) मधील नंतरच्या निर्णयाचा फायदा झाला नाही. त्याचप्रमाणे, २३ जून २०२० आणि १८ ऑगस्ट २०२१ रोजीचे आक्षेपित आदेश देण्यापूर्वी इतर उच्च न्यायालयांच्या निर्णयांचाही विचार करण्यात आलेला दिसत नाही.

७. म्हणून, आम्हाला खात्री आहे की जर दिनांक २३ जून २०२० आणि १८ ऑगस्ट २०२१ रोजीचे आक्षेपित आदेश रद्दबातल केले गेले आणि गुजरात उच्च न्यायालयाचा निर्णय आणि याचिकाकर्त्याने मर्यादेच्या मुद्द्याच्या संदर्भात अवलंबून राहणे निवडलेल्या इतर निर्णयांचा विचार केल्यानंतर याचिकाकर्त्याच्या परताव्यासाठीच्या अर्जाचा नव्याने निर्णय घेण्याचे निर्देश योग्य अधिकाऱ्याला दिले गेले तर न्यायाचे हित साधले जाईल.

८. योग्य अधिकाऱ्याने याचिकाकर्त्याच्या परतावाव्याच्या अर्जाचा नव्याने लवकरात

लवकर आणि कोणत्याही परिस्थितीत याचिकाकर्त्याने योग्य अधिकाऱ्यापुढे या आदेशाची प्रमाणित प्रत दाखल केल्याच्या तारखेपासून तीन महिन्यांच्या आत, याचिकाकर्त्याला ज्या निर्णयावर अवलंबून राहायचे आहे त्या संकलनासह निकाली काढावा. योग्य अधिकाऱ्याने याचिकाकर्त्याला वैयक्तिक सुनावणीची संधी दिली पाहिजे आणि तर्कपूर्ण आदेश दिला पाहिजे.

९. जर याचिकाकर्ता त्याच्या परतावाच्या अर्जाच्या निर्णयामुळे व्यथित राहिल्यास, ते कायदानुसार त्याला आव्हान देऊ शकतात. आम्ही स्पष्ट करतो की सीजीएसटीआणि एसजीएसटी. नियमांच्या नियम ९०(३) च्या वैधतेस आव्हान देण्याचा मुद्दा स्पष्टपणे खुला ठेवण्यात आला आहे, कारण आम्ही या याचिकेत त्याची तपासणी केलेली नाही.

१०. खर्चाबाबत कोणताही आदेश ना देता वरील अटींमध्ये याचिका निकाली काढली जाते. या आदेशाच्या प्रमाणित प्रतीवर सर्व संबंधितांनी कृती करावी.

(न्यायमूर्ती अद्वैत एम. सेठना)

(न्यायमूर्ती एम.एस.सोनक)

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".